

Warszawa, 11-09-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

II.501.2.2023.DC

Pan

Waldemar Żurek

Minister Sprawiedliwości

Prokurator Generalny

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze

Problematyka dotycząca przestępstwa stalkingu jest zagadnieniem często pojawiającym się we wnioskach wpływających do Rzecznika Praw Obywatelskich¹. Ochrona przed uporczywym nękaniem stale nabiera na znaczeniu ze względu na narastający problem nękania zbiorowego (*gang stalking, group-stalking*), w szczególności w przestrzeni cyfrowej i mediach społecznościowych.

Zbiorowe, uporczywe nękanie dotyka osób dorosłych, młodzież², a także dzieci – jak

¹ Najwięcej zawiadomień dotyczy kwestii uporczywego nękania dłużników przez firmy windykacyjne. Niedawno Rzecznik Praw Obywatelskich przekazał do Ministerstwa Sprawiedliwości petycję w sprawie penalizacji działań firm windykacyjnych, które to działania noszą znamiona nękania.

² Przykładem takiego zmasowanego hejtu może być historia

pokazały niedawne wydarzenia³. Różne osoby, z powodów niezależnych od nich, mogą stać się obiektem skoordynowanych kampanii nękania, często o charakterze anonimowym lub zorganizowanym. Osoby, które piszą obraźliwe komentarze, wysyłają obraźliwe wiadomości w social mediach lub za pośrednictwem poczty elektronicznej, nie pozostają ze sobą w „zmowie”, czy jakimkolwiek porozumieniu. Mają jednak świadomość, że uczestniczą w swoistej formie internetowego linczu⁴, a ich zachowanie – w powiązaniu z zachowaniami innych uczestniczących osób – wywołuje skutek w postaci poczucia zagrożenia, poniżenia, a także w istotny sposób ingeruje w prywatność jednostki⁵.

Poprzednie wystąpienia generalne dotyczące kwestii stalkingu w odniesieniu do praktyk stosowanych przez firmy windykacyjne⁶ i sygnalizowana tam konieczność zainicjowania prac legislacyjnych w Kodeksie karnym⁷ nie spotkała się z aprobatą – zarówno Ministerstwa Sprawiedliwości⁸, jak i Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego⁹. Nie powielając argumentacji zawartej we wskazanych wyżej pismach, warto jedynie wskazać, że uzasadniając brak konieczności wprowadzenia dodatkowego typu przestępstwa stalkingu Komisja Kodyfikacyjna zwróciła uwagę na trzy zasadnicze kwestie:

³ Jako przykład można podać sprawę hejtu na córkę Prezydenta RP Karola Nawrockiego, jakiego 7 letnia dziewczynka doświadczyła po wieczorze wyborczym 1 czerwca 2025 r.: <https://wiadomosci.wp.pl/policja-reaguje-na-hejt-wobec-corki-prezydenta-elekta-7164489118591904a>;

<https://krakow.wyborcza.pl/krakow/7,44425,32105938,hejt-na-kasie-nawrocka-nauczycielka-z-bochni-wycofala-zawiadomienie.html>; <https://www.onet.pl/styl-zycia/onetkobieta/bopd-o-hejcie-na-corke-karola-nawrockiego-podejmiemy-dzialania-prawne/ry4fzmr,2b83378a>.

⁴ Zob. publikację w Rzeczpospolitej: <https://www.rp.pl/rzecz-o-prawie/art42842071-leszek-kieliszewski-dwa-remedia-na-wirtualny-lincz> oraz w Gazecie Wyborczej: <https://wyborcza.pl/7,75517,31139518,kto-jest-winny-hejtowi-w-mediach-spolesnoscowych.html>.

⁵ Okoliczności te są konsekwencją klasycznego „uporczywego nękania” z art. 190a § 1 k.k. Skutkiem uporczywego nękania, przesądającym o karalności stalkingu jest wzbudzenie u pokrzywdzonego uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnego naruszenia prywatności.

⁶ Zob. wystąpienie generalne z dnia 17 lipca 2023 r. wraz z odpowiedzią Ministerstwa Sprawiedliwości z 10 lipca 2024 r.: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-stalking-dluznicy-windykatorzy-niekaralnosc-ms-wideo-odpowiedz>; wystąpienie generalne z dnia 18 października 2020 r.: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-za-karalnoscia-nekania-dluznikow-przez-firmy-windykacyjne>.

⁷ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 383); dalej: k.k.

⁸ Zob. odpowiedź Ministerstwa Sprawiedliwości dostępna na stronie: https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2024-07/Odpowiedz_MS_stalking_windykatorzy_niekaralnosc_10_07_2024.pdf. Stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości zmieniało się. Zob. pismo MS dostępne na stronie: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-windykatorzy-zawod-uregulowanie-projekt-opinia-ms>.

⁹ Opinia Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego dostępna na stronie: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/opinie-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-karnego2>. I możliwa do pobrania pod tym linkiem: <https://www.gov.pl/attachment/028825ad-a09b-4ee7-82d7-f4c4e628c120>.

- brak potrzeby tworzenia kolejnych – obok art. 192 § 1 k.k. – typów zmodyfikowanych czynów zabronionych w odniesieniu do dłużników i firm windykacyjnych;
- sprzeciw wobec penalizacji pojedynczego (przez jedną osobę) naruszenia „komfortu” dłużnika jako przykład nadmiernej ingerencji prawa karnego w sferę relacji (stosunków) społecznych;
- odpowiedzialność karna pracodawcy windykatorów jak i samych windykatorów jest możliwa na podstawie obecnie obowiązujących przepisów dzięki konstrukcji sprawstwa polecającego albo kierowniczego (w odniesieniu do pracodawcy)¹⁰ albo współsprawstwa¹¹ albo pomocnictwa¹² do przestępstwa stalkingu w odniesieniu do windykatorów¹³. Dodatkowo, obok art. 190a § 1 k.k. są inne przepisy, które mogą chronić prywatność dłużnika m.in. art. 193 k.k. (naruszenie miru domowego), art. 190

¹⁰ Zob. art. 18 § 1 k.k. Sprawstwo kierownicze polega na tym, że sprawca kieruje wykonaniem czynu zabronionego przez inną osobę. Ma on całkowite władztwo nad bezpośrednim wykonawcą i w każdej chwili może przerwać drogę przestępstwa, zmienić sposób jego popełnienia itp. Kierujący nie jest jednak wykonawcą czynu zabronionego, sam nie realizuje jego znamion. Sprawstwo polecające różni się od kierowniczego tym, że sprawca jedynie – w formie stanowczej – poleca sprawcy bezpośredniemu wykonanie czynu zabronionego, a wykonanie polecenia jest dla sprawcy bezpośredniego koniecznością. Zob. szerzej: J. Giezek, K. Lipiński [w:] D. Gruszecka, G. Łabuda, J. Giezek, K. Lipiński, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 18; P. Kardas [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część I. Komentarz do art. 1-52*, wyd. V, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016, art. 18; J. Majewski [w:] A. Błachnio, J. Kosonoga-Zygmunt, P. Zakrzewski, J. Majewski, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2024, art. 18.

¹¹ Zob. art. 18 § 1 k.k. Współsprawstwo polega na wykonaniu czynu zabronionego wspólnie i w porozumieniu z inną osobą. Istotą współsprawstwa jest porozumienie co najmniej dwóch osób co do realizacji znamion czynu zabronionego. Zachowanie współsprawcy może stanowić dopełnienie działań drugiego – a w tej sytuacji każdy z nich zrealizuje „część” znamion przedmiotowych czynu zabronionego – albo każdy z nich może samodzielnie zrealizować wszystkie znamiona przedmiotowe przestępstwa. Niezbędnym warunkiem jest istnienie porozumienia. Obok klasycznego współsprawstwa w doktrynie wyróżnia się sprawstwo koincydentalne (sprawstwo równoległe). Każdy ze sprawców niezależnie od siebie realizuje komplet znamion czynu zabronionego. Zob. szerzej: J. Giezek, K. Lipiński [w:] D. Gruszecka, G. Łabuda, J. Giezek, K. Lipiński, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 18; P. Kardas [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część I. Komentarz do art. 1-52*, wyd. V, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016, art. 18; J. Majewski [w:] A. Błachnio, J. Kosonoga-Zygmunt, P. Zakrzewski, J. Majewski, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2024, art. 18.

¹² Zob. art. 18 § 3 k.k. Przepis ten stanowi, że „Odpowiada za pomocnictwo, kto w zamiarze, aby inna osoba dokonała czynu zabronionego, swoim zachowaniem ułatwia jego popełnienie, w szczególności dostarczając narzędzie, środek przewozu, udzielając rady lub informacji; odpowiada za pomocnictwo także ten, kto wbrew prawnemu, szczególnemu obowiązkowi niedopuszczenia do popełnienia czynu zabronionego swoim zaniechaniem ułatwia innej osobie jego popełnienie”.

¹³ Zob. także: K. Nazar, *PRAWNOKARNA OCENA NĘKANIA PRZED WEJŚCIEM W ŻYCIE ART. 190A § 1 I 3 K.K.* [w:] *Stalking*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2018. Wskazano tam czyny zabronione, które składają się na nękanie i które umożliwiały pociągnięcie do odpowiedzialności stalkera przed wejściem w życie art. 190a k.k. Zwrócono jednak uwagę, że nie wszystkie zachowania stalkera mogą zostać „podciągnięte” pod istniejące przepisy szeroko rozumianego prawa karnego, stąd też potrzeba odrębnej kryminalizacji stalkingu.

k.k. (groźby karalne), czy art. 107 k.w.¹⁴ (złośliwe przeszkadzanie).

Komisja Kodyfikacyjna podkreśliła także, że prawo karne ma subsydiarny charakter, a w pierwszej kolejności konieczne byłoby uregulowanie działań windykatorów w ustawie, nie zaś wprowadzanie zmian w k.k.

Warto jednak zwrócić uwagę, że choć koncepcje teoretyczne dotyczące sprawstwa, współsprawstwa, sprawstwa koincydentalnego są cenne i w teorii gwarantują odpowiednią ochronę dłużnikom przed nadmierną aktywnością windykatorów, to praktyka pokazuje, że nie mają one przełożenia na rzeczywistość wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza na początkowym etapie. Zanim bowiem sprawa trafi do sądu, gdzie sąd będzie należycie analizował wskazane wyżej koncepcje teoretyczne, przeprowadzone musi zostać postępowanie przygotowawcze – prowadzone głównie przez Policję. Trudno wymagać – z uwagi na ograniczone zasoby ludzkie i czasowe – by policjanci rozważali skomplikowane koncepcje teoretyczne i analizowali różne formy zjawiskowe przestępstwa stalkingu. Nadmiarowym wydaje się oczekiwanie, by w bieżącej polityce dochodzeniowo-śledczej, uwzględniając braki kadrowe, poprawnie klasyfikowano zbiorowe zachowania kilku osób jako np. współsprawstwo kroczące (sukcesywne) przestępstwa stalkingu – art. 190a § 1 k.k. w zw. z art. 18 § 1 k.k. Uznanie zaś uporczywych telefonów – ale wykonywanych przez różne osoby – w porach nocnych, stanie pod oknami budynku, w którym mieszka dłużnik itp. za wykroczenia (art. 107 k.w.) nie wydaje się adekwatną reakcją prawnokarną biorąc pod uwagę perspektywę prewencji generalnej¹⁵. Co więcej, wydaje się, że działania firm windykacyjnych z uwagi na ich intensywność mogą przybierać formę stalkingu zbiorowego (*gang stalking, group stalking*). Zwrócić przy tym należy uwagę, że konieczność penalizacji stalkingu zbiorowego wynika z obowiązku transpozycji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2024/1385¹⁶ z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, który to akt prawny nie dotyczy wszak wyłącznie przemocy wobec jednej płci.

¹⁴ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 734).

¹⁵ A także realizację celów procesu karnego z art. 2 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci „umacniania poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego”.

¹⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1385 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz. U. UE. L. z 2024 r. poz. 1385).

Stalking zbiorowy (albo grupowy)¹⁷ można zdefiniować jako uporczywe nękanie realizowane przez co najmniej 3 osoby działające w sposób skoordynowany, ale bez wyraźnego lidera. Sprawcy stalkingu grupowego (zbiorowego) mogą działać w porozumieniu (wówczas możliwe jest przyjęcie koncepcji współsprawstwa, jeśli np. umówiono się, że po kolei każda z osób będzie przykładowo wysyłać dziesiątki wiadomości przez tydzień, później następna itd., a sumując czas działania wszystkich współsprawców nękanie będzie wyczerpywało znamię „uporczywości”), **ale także niezależnie od siebie, mając jednak świadomość, że inne osoby także podejmują działania ingerujące w prywatność innej osoby, wzbudzają poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia.** W takiej sytuacji nie jest możliwe przyjęcie sprawstwa koincydentalnego, ponieważ analizując osobno zachowania poszczególnych osób, żadne z nich nie może zostać uznane za „uporczywe”¹⁸ nękanie (art. 190a § 1 k.w.), a w zależności od treści wiadomości, czy zachowań można jedynie rozważać zniesławienie (art. 212 k.k.), znieważenie (art. 216 k.k.), groźby karalne (art. 190 § 1 k.k.), czy art. 107 k.w. Żadne z tych zachowań nie oddaje w pełni zawartości kryminalnej zachowania sprawców – mają oni bowiem świadomość bez wymaganego przez Kodeks karny z 1997 r. w zakresie art. 18 § 1 k.k. porozumienia (inaczej było na gruncie Kodeksu karnego z 1969 r.), że uczestniczą w szerszej aktywności większej grupy osób mającej na celu poniżenie, zastraszenie lub „uprzykrzenie” codziennego funkcjonowania innej osoby. Od „klasycznego” stalkingu, stalking zbiorowy różni się tym, że zachowania nie są

¹⁷ Zob. L. Sheridan, C.V. James, J. Roth, *The Phenomenology of Group Stalking ('Gang-Stalking'): A Content Analysis of Subjective Experiences*, International Journal of Environmental Research and Public Health 2020, 17(7), s. 2506, <https://doi.org/10.3390/ijerph17072506>; L.P. Sheridan, D.V. James, *Complaints of group-stalking ('gang-stalking'): an exploratory study of their nature and impact on complainants*, The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology 2015, 26(5), s. 601–623, <https://doi.org/10.1080/14789949.2015.1054857>; J.C. Reed, *They Will Surveil You to Death: Gangstalking as a Cultural Concept of Distress*, Cult Med Psychiatry 2025, v. 49, s. 281–303, <https://doi.org/10.1007/s11013-024-09881-5>; L.B. Jonhston, *Introduktion, Historical Background, Key Concepts and Definitions*, [w:] L.B. Jonhston (red.), *Gangstalking: Academic Intersections and Ethical Issues*, British International Press 2024, s. 5 i nast.; C. Reed, *Gangstalking as a Cultural Syndrome*, [w:] L.B. Jonhston (red.), *Gangstalking: Academic Intersections and Ethical Issues*, British International Press 2024, s. 133 i nast.

¹⁸ W doktrynie wskazuje się, że „Nękanie jest uporczywe, gdy zachowania składające się na nie są kontynuowane pomimo wyraźnego sprzeciwu osoby będącej przedmiotem działań nękającego. Trafnie znamię uporczywości zostało określone w wyroku SA we Wrocławiu z 19.02.2014 r., II AKa 18/14, LEX nr 1439334. Sąd ten stwierdził: „O uporczywym zachowaniu się sprawcy świadczyć będzie z jednej strony jego szczególne nastawienie psychiczne, wyrażające się w nieustępliwości nękania, tj. trwaniu w swego rodzaju uporze, mimo próśb i upomnień pochodzących od pokrzywdzonego lub innych osób o zaprzestanie przedmiotowych zachowań, z drugiej natomiast strony – dłuższy upływ czasu, przez który sprawca je podejmuje. Skutkiem zachowania się sprawcy musi być wytworzenie u pokrzywdzonego uzasadnionego poczucia zagrożenia lub poczucia istotnego naruszenia jego prywatności”. Uporczywość wskazuje na szczególne nastawienie psychiczne. A. Zoll [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część I. Komentarz do art. 117-211a*, red. W. Wróbel, Warszawa 2017, art. 190(a).

wykonywane przez jedną osobę w dłuższym przedziale czasowym. „Klasyczny” stalking to niechciane, natrętne i powtarzające się zachowania podejmowane przez sprawcę względem innej osoby¹⁹. Przykładowo mogą one przybierać formy śledzenia, wielu telefonów w ciągu jednego dnia, wysyłania wielu wiadomości, rozpowszechniania wiadomości w Internecie. Czasami jednak eskalują²⁰ do kontaktu w świecie rzeczywistym, „wychodząc” ze sfery cyfrowej albo do przemocy fizycznej, zwłaszcza jeśli trwają przez dłuższy czas²¹. **W przypadku stalkingu grupowego (zbiorowego) znamienia „uporczywości” nękania należy upatrywać nie w czasie trwania tego zachowania, ale intensywności** (tj. szerokiej grupie osób zaangażowanych w nękanie) **w stosunkowo krótkim okresie np. tygodnia czy miesiąca**. Niekiedy stalking grupowy (zbiorowy) może przybierać formy publicznego linczu jakiejś osoby w mediach społecznościowych/świecie cyfrowym (np. na portalu X, Facebook czy Instagram) w postaci obraźliwych komentarzy, wiadomości prywatnych, czy udostępniania/podawania dalej postów, by „zalać” daną osobę powiadomieniami, wzbudzając niepokój, poczucie zagrożenia, osaczenia, czy poniżenia (*cyber harassment, crowdstalking*). Inną formą jest celowe wysyłanie w krótkim czasie ogromnej liczby wiadomości e-mail do jednej osoby, by uniemożliwić normalne korzystanie z niej, a tym samym, przykładowo, uniemożliwić wykonywanie obowiązków zawodowych, czy stworzyć poczucie osaczenia (*email bombing, mail flooding*).

Stalking grupowy (zbiorowy) zwykle ma miejsce w Internecie²², zatem sprawcy są w większości anonimowi dla osoby doświadczającej tej formy przemocy – korzystają z fikcyjnych danych osobowych, adresów mailowych, czy kont na portalach społecznościowych założonych na nieistniejące osoby/postaci z książek, filmów, komiksów. Pokrzywdzonemu trudno będzie zidentyfikować sprawców, zaś z uwagi na fakt, że część zachowań może realizować znamiona przestępstw prywatnoskargowych albo wykroczeń, organy ścigania mogą niekoniecznie w pełni zaangażować się w

¹⁹ O znamieniu uporczywości zob. szerzej: A. Golonka, *Uporczywe nękanie jako nowy typ czynu zabronionego*, PiP 2012, nr 1, s. 88-100.

²⁰ Na eskalowanie stalking zwraca także uwagę Policja: <https://magazyn-ksp.policja.gov.pl/mag/poradniki/125124,STALKER-Od-milosci-do-grozb.html>.

²¹ Zob. doniesienia prasowe: <https://lodz.tvp.pl/87653882/stalker-zaatakowal-swoja-byla-partnerke-uderzyl-w-jej-auto-grozil-bronia-aleksandrow-lodzki>; czy: „Policjanci z Lubina zatrzymali stalkera, który od dłuższego czasu prześladował mieszkankę Wrocławia. 30-latek postanowił śledzić swoją ofiarę przez niemal 100 km, a gdy zaparkowała samochód wtargnął do środka i groził śmiercią członkom jej rodziny. W ten sposób chciał ją zmusić do związku”: <https://www.radiowroclaw.pl/articles/view/152302/Stalker-zaatakowal-kobieta-pod-praca-i-grozil-smiercia-jej-rodzynie-Sledzil-ja-prawie-100-km>; albo historia o kobiecie, którą stalker oblał kwasem: <https://natemat.pl/489722,przetrwala-atak-kwasem-dokonany-przez-stalkera>.

²² O stalkingu wirtualnym i tradycyjnym zob. szerzej: I. Jankowska-Prochot, *Modifikacja prawnokarnego modelu zwalczania przestępstwa stalkingu*, PPP 2022, nr 7-8, s. 119-136.

prowadzenie postępowania karnego, np. odmawiając objęciem ściganiem z urzędu czynu prywatnoskargowego albo nie podejmując aktywnych działań, by ustalić tożsamość sprawcy wykroczenia z art. 107 k.w.²³. Co więcej, biorąc pod uwagę treść art. 7 dyrektywy 2024/1385 w związku z art. 10 ust. 4 dyrektywy 2024/1385, możliwość pociągnięcia sprawców stalkingu zbiorowego do odpowiedzialności za wykroczenia jest niewystarczająca. Przepis art. 10 ust. 4 dyrektywy 2024/1385 wprowadza bowiem obowiązek zagwarantowania w państwie członkowskim Unii Europejskiej sankcji karnej, której maksymalny wymiar wynosi co najmniej rok pozbawienia wolności.

Przepis art. 7 dyrektywy 2024/1385 zobowiązuje państwa członkowskie do tego, by następujące czyny umyślne podlegały karze jako przestępstwo:

- a) **powtarzające się lub ciągle grożenie osobie**, przynajmniej w przypadkach, gdy czyny te obejmują groźby popełnienia przestępstwa, za pomocą ICT²⁴, **gdy takie czyny mogą spowodować, że osoba ta poważnie obawia się o swoje bezpieczeństwo lub o bezpieczeństwo osób będących na jej utrzymaniu;**
- b) **kierowanie, wraz z innymi osobami, za pomocą ICT, w publicznie dostępny sposób, gróźb lub zniewag wobec osoby, gdy takie czyny mogą wyrządzić tej osobie poważną szkodę psychiczną;**
- c) przesyłanie osobie, która sobie tego nie życzy, za pomocą ICT obrazu, nagrania wideo lub innych podobnych treści przedstawiających genitalia, gdy takie czyny mogą wyrządzić tej osobie poważną szkodę psychiczną;
- d) **publiczne udostępnianie za pomocą ICT treści zawierających dane osobowe osoby bez jej zgody w celu nakłonienia innych do wyrządzenia tej osobie szkody fizycznej lub poważnej szkody psychicznej”.**

Okolicznościami obciążającymi wskazanymi w art. 11 dyrektywy 2024/1385 są m.in.: popełnienie przestępstwa przeciwko dziecku (art. 11 lit. c), przeciwko danej osobie, ponieważ była ona przedstawicielem publicznym, dziennikarzem lub obrońcą praw człowieka (art. 11 lit. n), czy sytuacja, kiedy do cybernękania doszło w celu ukarania ofiary za jej orientację seksualną, płeć, kolor skóry, religię, pochodzenie społeczne lub przekonania polityczne (art. 11 lit. p).

Z uwagi na systematykę Kodeksu karnego jako zasadne jawi się dodanie do art. 190a k.k. jednostki redakcyjnej tekstu prawnego o treści:

§ 1a Tej samej karze podlega, kto bierze czynny udział w uporczywym nękanii innej osoby

²³ Niekiedy może być to niemożliwe z uwagi na charakter czynu zabronionego, tj. wykroczenie.

²⁴ Technologie informacyjno-komunikacyjne.

lub osoby dla niej najbliższej wiedząc, że jego uczestnicy wspólnymi siłami wzbudzają u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie naruszają jej prywatność.

Wykorzystanie do kryminalizacji art. 190a § 1a k.k. formuły współsprawstwa koniecznego z art. 254 § 1 k.k. wyłącza konieczność ustalenia porozumienia pomiędzy współsprawcami. Jednocześnie kryminalizacja zachowania opisanego w art. 190a § 1a k.k. pozwoli na ściganie zachowania opisanego w art. 7 lit. d dyrektywy 2024/1385 polegającego na zainicjowaniu stalkingu zbiorowego poprzez odwołanie się do art. 255 § 1 k.k. w zw. z art. 190a § 1a k.k. bez ograniczeń jakie łączą się ze skorzystaniem z art. 18 § 2 k.k. w postaci konieczności ustalenia zamkniętej grupy odbiorców komunikatu zawierającego treści nakłaniające do popełnienia przestępstwa.

Obowiązek penalizacji stalkingu grupowego (zbiorowego) – ale tylko w odniesieniu do działań za pośrednictwem technologii informacyjno-komunikacyjnych wprost wynika z art. 7 lit. b dyrektywy 2024/1385. Nic nie stoi jednak na przeszkodzie, by krajowe przepisy gwarantowały wyższy poziom ochrony obejmujący także działania w świecie rzeczywistym, a nie tylko online/cyfrowym. Dyrektywy wszak wprowadzają normy minimalne, czyli standard, poniżej którego państwo członkowskie Unii Europejskiej „zejść” nie może. Nie ma żadnych formalnych ograniczeń dla wprowadzenia pełnej penalizacji stalkingu grupowego (zbiorowego). Wydaje się zatem, że celowe byłoby rozszerzenie penalizacji stalkingu o stalking zbiorowy – obejmujący działania co najmniej trzech osób działających wspólnie i w porozumieniu albo w sposób rozproszony (bez porozumienia), tj., kiedy sprawca działa ze świadomością uczestniczenia w szerszej aktywności, której skutkiem jest uporczywe – ze względu na intensywność – nękanie innej osoby. Nowy typ czynu zabronionego obejmowałby także cybernękanie.

Nie wydaje się konieczne wprowadzanie dodatkowych typów kwalifikowanych, w szczególności polegających na popełnieniu stalkingu zbiorowego na szkodę małoletniego albo z powodu orientacji seksualnej, płci, koloru skóry, religii, pochodzenia społecznego lub przekonań politycznych, ponieważ okoliczności z art. 11 dyrektywy 2024/1385 w przypadku stalkingu mogą zostać odpowiednio uwzględnione na etapie sądowego wymiaru kary.

Rozproszone działania wielu osób – jak masowe wysyłanie wiadomości e-mail (tzw. *mail flooding*) czy skoordynowane nękanie w mediach społecznościowych – prowadzą do tego samego skutku co klasyczny stalking. **Pojedyncze akty nękania mogą nie mieć cech uporczywości, a dopiero ich suma tworzy realne zagrożenie dla ofiary. Nowelizacja art. 190a k.k. powinna zatem jednoznacznie wskazywać, że także**

zbiorowe, rozproszone działania wielu osób, mogą stanowić formę stalkingu, jeśli wywołują skutek w postaci poczucia zagrożenia, poniżenia lub istotnego naruszenia prywatności ofiary. Na szczególne ryzyko narażone są dzieci i młodzież, które stają się ofiarami nękania zbiorowego w Internecie – np. poprzez masowe obraźliwe komentarze, rozpowszechnianie kompromitujących treści czy organizowanie „kampanii nienawiści” w mediach społecznościowych. Dla małoletnich tego rodzaju ataki niosą szczególnie poważne konsekwencje psychiczne, w tym zaburzenia lękowe, depresję czy próby samobójcze. W związku kryminalizacja zachowania opisanego wyżej w art. 190a § 1a k.k. jawi się jako niezbędna, z uwagi na zwiększenie prawnokarnej ochrony osób małoletnich²⁵. Jak się wydaje, proponowany art. 190a § 1a k.k. obejmie zakresem kryminalizacji także najbardziej rażące praktyki stosowane przez firmy windykacyjne, o których pisałem w poprzednim moim wystąpieniu²⁶.

Mając na uwadze przedłożone racje, stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich²⁷, zwracam się z uprzejmą prośbą o dokonanie analizy wskazanych w niniejszym stanowisku problemów i rozważenie zainicjowania stosownych prac legislacyjnych. Będę nadto wdzięczny za poinformowanie mnie o stanowisku Pana Ministra zajęтым w przedstawionej materii.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

- Pan Poseł Marek Ast Przewodniczący Komisji Ustawodawczej Sejmu RP (ePUAP);
- Pan Senator Krzysztof Kwiatkowski Przewodniczący Komisji Ustawodawczej Senatu RP (ePUAP);

²⁵ Zob. także: The EU Strategy on the Rights of the Child and the European Child Guarantee; https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/child/eu-strategy-rights-child-and-european-child-guarantee_en?utm_source=chatgpt.com.

²⁶ Zob. wystąpienie generalne z dnia 17 lipca 2023 r. wraz z odpowiedzią Ministerstwa Sprawiedliwości z 10 lipca 2024 r.: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-stalking-dluznicy-windykatorzy-niekaralnosc-ms-wideo-odpowiedz>; wystąpienie generalne z dnia 18 października 2020 r.: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-za-karalnoscia-nekania-dluznikow-przez-firmy-windykacyjne>.

²⁷ Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 z późn. zm.).

- Pani Monika Horna – Cieślak, Rzeczniczka Praw Dziecka (ePUAP).